ఎన్నికల సమీక్ష

మూడవ ప్రత్యామ్నాయం

- డా|| కె.బాలగోపాల్

ప్రతీ ఎన్నికలోనూ ప్రజలు అధికారంలో ఉన్నవారిని దించి ప్రతిపక్షంలో ఉన్నవారిని గద్దె ఎక్కిస్తారనీ అయిదేళ్ల తరువాత మళ్లీ అదే జరుగుతుంది కాబట్టి ఈరోజు కుర్చీ దిగిన వాళ్లు మళ్లీ ఎక్కుతారనీ ఇప్పుడు స్థూలంగా అర్థం అవుతున్నది.

ఇది స్థూలంగా సత్యమే. మొత్తం మీద మంచిదే. అధికారంలో ఉన్నవారు మరీ పొగరుబట్టి ప్రవర్తించకుండ ఇది కాపాడుతుంది.

అయితే ఈ రోజు అధికారం పోగొట్టుకునే వారే రేపు పొందబోయేవారు. ఈ రోజు పొందిన వారే రేపు పోగొట్టుకోబోయేవారు. వీరిద్దరూ (రెండు పార్టీలు, లేక కూటములు) తప్ప వేరే ఎవరూ అధికారానికి రాలేరా? వేరే ఎవ్వరూ పాలనాధికారాన్ని చిక్కించుకోలేరా? మనం గెలిపిస్తూ, ఓడిస్తూ మళ్లీ గెలిపిస్తూ ఉన్న పార్టీలు లేక కూటముల మధ్య తేడా స్వల్పం అయినప్పుడు, నిజంగా తేడా ఉన్నవారు అధికారానికి రాలేకనే పోతే మన వోటు హక్కుకు ఉన్న విలువ ఏమిటి?

ఇక్కడ తేడా అంటే అర్థం పాలనా విధానాలలో భేదమని మాత్రమేకాదు. అవి నీతిలోనూ, అడ్డదార్లుతొక్కి డబ్బు సంపాదించే గుణంలోనూ, అధికార దుర్వినియోగంలోనూ, అసాంఘిక వ్యవహారాలలో భాగస్వాములు కావడానికి సిగ్గుపడక పోవడంలోనూ కూడ వీరి మధ్య పెద్దగా తేడాలు లేవు. ఇంకా విధానాలలో కొన్ని నిజమైన తేడాలుండవచ్చు. ఉదాహరణకు కాంగ్రెస్ పార్టీ మతతత్వ వాదులతో ఎన్ని రకాలుగా రాజీపడినప్పటికీ ఒక విధానంగా మైనారిటీలపైన దాడులు ఎన్నడూ చేయలేదు. బహుశా చేయదు. అట్లాగే ఉత్తర భారతదేశంలోని దళితవాద పార్టీలు తమలో తాము కలహించుకొని తమ భూమిక అయిన సామాజిక వర్గాలకు చాలా నష్టం చేస్తుండవచ్చును గానీ సామాజిక ఆర్థిక రంగాలలో దళిత బహుజన ప్రజానీకం పక్షం వహించే విలక్షణమైన విధాన నిర్ణయాన్ని వదులుకోలేదు.

అయితే రాజకీయ విలువల విషయంలో వీరెవ్వరి మధ్య చెప్పుకోదగ్గ తేడా ఏదీ లేదు. దానివల్ల అనేక సందర్భాలలో తమ ప్రకటిత సిద్ధాంతాల విషయంలో రాజీపడడానికి కూడ ఏ పార్టీ సంశయించడం లేదు.

విధానాలలో ప్రజానుకూలత, విలువలలో స్వచ్ఛత ఉన్న రాజకీయ ప్రత్యామ్నాయం ముందుకు రాకపోవడానికి, ప్రస్తుత ఎన్నికల వ్యవస్థలో అటువంటి 'మూడవ ప్రత్యామ్నాయానికి' అవకాశం లేకపోవడమే కారణమా? కాదనాలని మనకెంత గాఢంగా అనిపించినా అవుననడానికి అనేక కారణాలున్నాయి.

ఖర్చు ఒక ముఖ్యమైన కారణం. మొన్నటి అసెంబ్లీ ఎన్నికల్లో ప్రధాన రాజకీయ పక్షాలు ప్రతీ సీటుకూ 1 కోటి రూపాయలకు తక్కువ కాకుండ ఖర్చు బెట్టాయని అందరికీ తెలుసు. అంత ఖర్చు పెట్టడం విలువలకు ఉచిత స్థానం ఇచ్చే వ్యక్తికి గానీ పార్టీకీ గానీ సాధ్యం కాదు. అంత పెద్ద మొత్తం కాదు సరికదా అందులో పదవ వంతు ఖర్చు పెట్టడం కూడ సాధ్యం కాదు. అయినప్పటికీ పెద్ద మొత్తాలు ఖర్చు పెట్టకుండానే గెలుస్తున్న అభ్యర్థులు లేరా అంటే కొన్ని ప్రత్యేక పరిస్థితులు, ప్రత్యేక చరిత్ర ఉన్న నియోజకవర్గాలలో మాత్రమే అది సాధ్యం అవుతున్నది.

రెండవది, మనుషులకుండే అనేక రకాల బలహీనతలను ఎన్నికలలో గెలుపుకోసం వాడుకోవడం. డబ్బు, సారాయి పంచడం మాత్రమే కాదు. అభద్రతాభావం నుండి వ్యక్తి ఆరాధన దాకా అనేక మానవ సహజమైన గుణాలను పోకడలనూ ఎన్నికల ప్రయోజనాల కోసం నిస్సిగ్గుగా పార్టీలు వాడుకుంటుంటాయి. మత విద్వేషాలను భారతీయ జనతా పార్టీ నేర్పుగా వాడుకున్న వైనం తెలిసినదే. మనుషులలో బలహీనతలున్నట్టే మంచి కూడ ఉంది కాబట్టి దాని బదులు దీనిని వాడుకోవడం అంటే మనిషిలోని మంచిని మేల్కొలపడం సాధ్యం కాదా అంటే అసలే సాధ్యం కాదనే నిరాశావాదానికి లోనుకానవసరం లేదుగానీ అది అనుకున్నంత సులభం మాత్రం కాదు. ముఖ్యంగా, అభద్రత బలంగా ఉన్న పరిస్థితులలో మనిషిలోని శక్తిని మేల్కొలిపి వానిని అధిగమించే ప్రయత్నం కంటే మనిషిలోని చెడును రెచ్చగొట్టి ప్రయోజనం పొందే ప్రయత్నాలే సులభంగా విజయవంతం అవుతుంటాయి. సాధారణ పరిస్థితులలో సహితం 'సింబల్స్' కు ఉన్న బలం వివేచన ముందు తక్కువేమీకాదు. నష్టకరమైన, విధ్వంసకరమైన 'సింబల్స్'ను సత్యానికి అందమైన ముసుగు వేసే 'సింబల్స్' కు రాజకీయ పక్షాలు నేర్పుగా వాడుకుంటుంటాయి. ఒక్కొక్క సారి విధ్వంసకరమైన 'సింబల్స్'కు వివేచనకంటే ప్రత్యామ్నాయ సింబల్సే ఫలవంతమైన జవాబు అవుతాయి. అంటే విధ్వంసకరమైన రాజకీయాలపైన వివేచనాత్మకమైన రాజకీయాలకంటే ప్రజానుకూలమైన మార్మికతే సులభంగా గెలిచే పరిస్థితులుంటాయి. బీహార్, ఉత్తరప్రదేశ్ రాష్ట్రాలలో ఒక దశాబ్దకాలంగా బ్రాహ్మణీయ రాజకీయాలపైన దళితరాజకీయాలు నెలకొల్పి ఉన్న ఆధిక్యత ఈ కోవకు చెందినదే. దళితబహుజన పార్టీలు

ఉపాధి, జీవనం, విద్య మొదలయిన విషయాలలో అక్కడ కొన్ని సంవత్సరాల పాలనలో దళిత ప్రజానీకానికి చేసింది చాలా తక్కువ. అయినప్పటికీ అగ్రకుల అహంకారాన్ని ముఖంమీద చెప్పుతో కొట్టిన సామాజిక తిరుగుబాటుకు 'సింబల్స్'గా వాళ్ళు ప్రజల మద్దతు ఎన్నికలలో పొందుతూనే ఉన్నారు. అక్కడ ప్రత్యామ్నాయమంటే అర్థం, ప్రజల భౌతిక జీవితానికి నిజంగా మేలు చేస్తూ బ్రాహ్మణవాదాన్ని ఎదుర్కొనడం.

మూడవది, ఒక నియోజకవర్గంలో 'ప్రజలు' అనేవారు భిన్నమైన అవసరాలు, ప్రయోజనాలు కలిగి ఉంటారు. వారిమధ్యనున్న వైరుధ్యాలను వివేచనాత్మకంగా పరిష్కరించి అందరినీ మెప్పించే ప్రయత్నం కంటే అందరికీ అన్నీ అయినట్టు కనిపిస్తూ ఏమీ చేయకుండ కాలక్షేపం చేసే రాజకీయ చతురతే తరచుగా నెగ్గుతుంది. నిజంగా వైరుధ్యాలను పరిష్కరించే ప్రయత్నం ఒక్కొక్కసారి అందరికీ కంటగింపయ్యే ప్రమాదం ఉంటుంది. అందువల్లనే ప్రగతిశీల స్వభావంగల పార్టీలు సహితం ఎన్నికలు అవసరాల రీత్యా ఇటువంటి సమస్యలను దాటవేసి, మూర్మిక స్వభావంగల సింబల్స్‌ను ఆశ్రయించడం (ఎర్రరంగు, సుత్తీకొడవలి కూడ ఆ పాత్ర పోషించగలవు) కద్దు. ఏ ప్రయోజనాలను సమాజానికి అనవసరమయినవని, హానికరమయినవని ప్రకటించాలో, ఇతర ప్రయోజనాలలో దేనికి తేల్చి చెప్పాలో సహేతుకంగా నిర్ణయించి మెజారిటీ వోట్లు పొందడం అంత సులభం కాదు.

మనం మొదట్లో వేసుకున్న ప్రశ్నకు 'అవును' అని జవాబు చెప్పడానికి ఇంకా కారణాలు వెతకవచ్చునుగానీ ఇవి చాలును. అయితే ఆ ప్రశ్నను 'ప్రస్తుత ఎన్నికల వ్యవస్థలో' అంటూ మొదలుపెట్టడంలో ఒక అసహజమైన సౌలభ్యం ఉంది. వేరే ఏవో రాజకీయ వ్యవస్థలో ప్రజానుకూల రాజకీయాలు చేపట్టడం సులభంగా ఉంటుందనే ఆత్మవంచనకు అది దారి తీస్తుంది. ప్రస్తుత ఎన్నికల వ్యవస్థను అనేక రకాలుగా సంస్కరించి ప్రజలకూ ప్రజాభీష్టానికీ మరింత దగ్గర తెచ్చే అవకాశం ఉన్నమాట వాస్తవమే. స్థానిక సంస్థల అధికారులు బాగా పెంచి అధికార పీఠాన్ని కిందికి లాగవచ్చు, ప్రాదేశిక నియోజక వర్గాల స్థానంలో వృత్తి నియోజకవర్గాల వంటివి ప్రవేశపెట్టి ప్రాతినిధ్యానికి మరింత అర్థం కల్పించవచ్చు. అదే లక్ష్యంతో అభ్యర్థులందరినీ తిరస్కరించే అవకాశం వోటర్లకు కల్పించవచ్చు. ఇంకా చాలా పనులు చేయవచ్చు. అయితే ఎన్ని చేసినా, మెజారిటీ ప్రజలు రహస్య వోటింగ్ ద్వారా స్వచ్ఛందంగా ఎంపిక చేసిన వారే సమాజాన్ని ఏలే అర్హత కలిగి ఉంటారన్న ప్రజాస్వామిక సూత్రాన్ని అనుసరించినంత కాలం పైన పేర్కొన్న సమస్యలన్నీ ఏవో ఒక పరిమాణంలో ఉండనే ఉంటాయి. "ప్రస్తుత ఎన్నికల వ్యవస్థలో" మాత్రమే కాదు. ప్రజామోదానికి వస్తుగత ప్రమాణమేదీ లేకుండ తుపాకులు చేతబట్టి రాజ్యాధికారాన్ని చలాయించడం సబబేననుకుంటే మాత్రమే సమస్యలను తప్పించుకోగలుగుతాం (అప్పుడు వేరే సమస్యలుంటాయనుకోండి అది వేరే సంగతి)

కాబట్టి ఈ సమస్యల బరువును తగ్గించే సంస్కరణలను ఆహ్వానిస్తూ కూడ ఇవి ప్రజాస్వామ్య రాజకీయ వ్యవస్థలో ఏదో ఒక మోతాదులో ఉండేవేనని గుర్తించి మూడవ 'ప్రత్యామ్నాయం' కోసం కృషి చేయడమే ఉత్తమం. అయితే ఎన్నికల రంగంలోకి దిగే ముందు ప్రజల సమస్యలపైన, ప్రజల మధ్య విస్తృతంగా పనిచేసి వివేచనాత్మకమైన ప్రజాతంత్ర రాజకీయాలకు ప్రజా చైతన్యంలో గుర్తింపు సాధించాలి. ఆపని చేసిన చోట మాత్రమే ఎన్నికల రంగంలోకి దిగాలి.

అటువంటి రాజకీయ శక్తి అధికారంలోకి రావాలంటే ఒకే పేరు, ఒకే గుర్తింపు ఉన్న రాజకీయ శక్తిగా విస్తృత ప్రాతిపదికన పని చేయవలసి ఉంటుంది. బహుశా, పైన పేర్కొన్న అన్ని సమస్యల కంటే ఇదే ఈరోజు మూడవ రాజకీయ ప్రత్యామ్నాయానికి బలమైన అవరోధం. అన్ని సమస్యలను అర్థం చేసుకోగల ఒకే ఒక సిద్ధాంతం, అన్నిటినీ పరిష్కరించగల ఒకే ఒక రాజకీయ ఉద్యమం ఉండగలవన్న అవాస్తవిక తాత్విక దృక్పథం నుండి అభ్యుదయ రాజకీయాలు బయటపడడం మంచిదే అయింది. భిన్న దృక్పథాలతో, భిన్న ఉద్యమాలు ముందుకు రావడమూ మంచిదే అయింది. అయితే ఎక్కడో ఒక చోట ఏదో ఒక నమూనాలో అభ్యుదయ రాజకీయాలు పునరేకీకరణ కాకున్నా ఒక సమగ్ర సంఘీభావం రూపాన్ని పొందవలసి ఉంది. ఆదశ దగ్గరకు రాకపోగా మరింత దూరం అవుతున్నది. ఎవరి దుకాణం వాళ్లు పెట్టుకొని ఏదో ఒక పద్ధతిలో కాలక్షేపం చేసే ఎన్జీవో సంస్కృతి ప్రాచుర్యం పొందడం ఈ అవాంఛనీయ స్థితిని స్థిరీకరించే దిశగా అభ్యుదయ రాజకీయాలను నడిపిస్తున్నది.

ఎన్నికల రాజకీయాలు మనుషులలో ఉండే కొన్ని బలహీనతలను వాడుకున్నట్టే 'నాకోడి కూస్తేనే తెల్లవారుతుంది' అని నమ్మే స్థితిని చేరుకున్న ప్రగతిశీల రాజకీయశకలాలు మానవసహజమైన వేరే బలహీనతల్ని ఆసరా చేసుకున్నాయి. వ్యక్తిగత గుర్తింపు కాంక్ష, మరొకరితో కలిసి పని చేయలేని అహంభావం, భిన్నత్వం పట్ల అసహనం మొదలయిన గుణాలు ఈరోజు ప్రగతిశీల రాజకీయ రంగంలో రాజ్యం చేస్తున్నాయి.

అభ్యుదయ రాజకీయ ఉద్యమం ఈ స్థితి నుండి ముందు బయటపడాలి. భిన్న దృక్కోణాలనూ భిన్న సిద్ధాంత కోణాలనూ సగౌరవంగా స్వీకరించే పునస్సంఘీభావాన్ని సాధించాలి. ఆ ప్రాతిపదికన ప్రజలలో లోతుగా పనిచేస్తూ ఎన్నికల రాజకీయ వ్యవస్థలో ప్రజానుకూల సంస్కరణలు కోరుకుంటూ అందులో పాల్గొన్నట్టయితే బొమ్మా-బొరుస రాజకీయాలనుండి దేశాన్ని బయటపడేయడం సాధ్యం కావచ్చు.

☆ ☆ ☆

Scanned by CamScanner